

El vocabulari que marca el procés de reforma i aprovació del text de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (2006)

The vocabulary marking the process of reform and approval of the text of the Autonomy Statute of Catalonia (2006)

Albert MORALES MORENO

Universitat Ca' Foscari de Venècia

Institut Universitari de Lingüística Aplicada. Universitat Pompeu Fabra

Data de recepció: 25 de març de 2016

Data d'acceptació: 11 de maig de 2016

RESUM

L'any 2006, després d'un llarg *iter* parlamentari, s'aprova l'Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC), que la Sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional declara parcialment inconstitucional. Tot i que a Morales (2008) s'hi estudiaren les bases estatutàries elaborades pels partits, aquest article presenta l'estudi de les tres versions de l'EAC consensuades en seu parlamentària.

Aquests textos presenten característiques discursives pròpies del discurs jurídic i del discurs polític, i s'inscriuen dins d'un gènere —el discurs normatiu— poc caracteritzat des de la lingüística catalana en els darrers temps.

La metodologia emprada parteix de l'estadística textual. L'anàlisi lexicomètrica de Lexico3 ens ha permès identificar el vocabulari que canvia al llarg d'aquest procés. Així doncs, aquesta anàlisi discursiva, basada en criteris lexicomètrics, caracteritza el vocabulari utilitzat durant el procés de reforma de l'EAC 2006.

En aquest article presentem les línies teòriques i metodològiques generals del nostre treball i caracteritzem els quatre tipus d'esmenes identificats.

PARAULES CLAU: lexicometria, lexicologia, estatut d'autonomia, anàlisi del discurs, discurs normatiu.

ABSTRACT

In 2006, after a drawn-out parliamentary process, the Autonomy Statute of Catalonia (ASC) was approved. The Spanish Constitutional Court Ruling 31/2010 would later declare it partly unconstitutional. Morales (2008) already examined the statutory frameworks drafted by the parliamentary groups and this paper now presents a study of the three versions of the ASC agreed on in the Catalan Parliament.

These texts are marked by discursive characteristics typically found in legal and political discourse and belong to a genre – legislative discourse – which has remained under-researched in Catalan linguistics in recent years.

Using textual statistics and a lexicometric analysis conducted with Lexico3, this study demonstrates how lexical choices shifted over the course of the process of drafting and approving the ASC of 2006. Based on lexicometric criteria and discursive analysis, this paper describes the vocabulary used in this process. It also puts forward the theoretical and methodological approaches used for this research and describes the four types of amendments identified.

KEYWORDS: lexicometry, lexicology, autonomy statute, discourse analysis, legislative discourse.

1. L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA (2006)

El règim institucional que instaura a Espanya el pacte constitucional de 1978 estableix que, a més de la Constitució espanyola (CE), cada comunitat autònoma pot tenir una llei orgànica que estableixi els principis reguladors de les matèries que depenen de l'Estat i de la comunitat amb «unes garanties reforçades que no proporciona la legislació ordinària» (Pons i Pla, 2007: 187): l'*estatut d'autonomia*.

D'ençà la restauració democràtica, el primer Estatut d'autonomia de Catalunya (EAC) és de 1979. Entre 1990 i 2000 es constata que cal revisar-lo, actualitzar-lo i ampliar-ne les competències, ja que part de la societat considera que l'autogovern català està *de facto* limitat per lleis com la LOAPA¹ o la doctrina del Tribunal Constitucional. Inicialment, s'aposta per rellegir més àmpliament l'EAC i la CE (la *relectura* o *proposta Argullol* (Homs, 2008: 235)). L'any 2000, però, es forma una comissió per identificar les vies per assolir una major autonomia en el govern i en l'organització. L'informe de 2002 de la Comissió d'Estudi per a l'Aprofundiment de l'Autogovern conclou que, per assolir més autogovern, cal una nova reforma estatutària.

Aquesta és la breu gènesi de l'EAC 2006, aprovat el 10 de maig de 2006 a les Corts Generals, referendat el 18 de juny pel poble català i vigent des del 9 d'agost. El procés de reforma del nou EAC s'equipara sovint amb el dels estatuts de 1932 i 1979, ja que els esculls que s'hi han hagut de superar han estat similars (i, en alguns casos, idèntics).

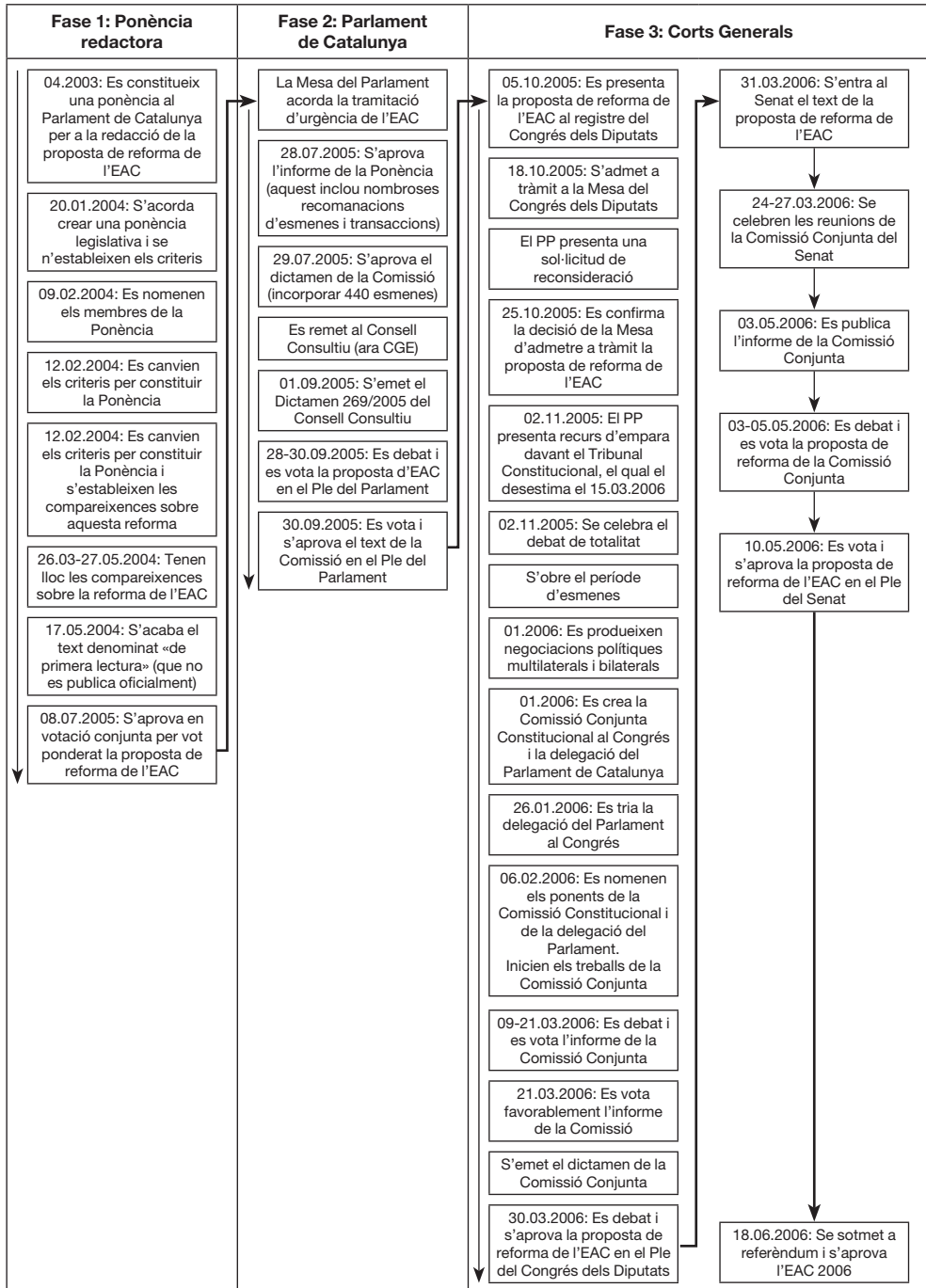
L'*iter* parlamentari de l'EAC 2006 es documenta exhaustivament en textos periòdics i, sobretot, en documents oficials (diaris de sessions, dictàmens, informes...) i especialitzats (manuais de dret, articles, tesis, etc.).

El diagrama següent resumeix aquest llarg i complex *iter* legislatiu:

---

1. Eскурçament en castellà de la Llei orgànica d'harmonització del procés autonòmic, aquesta llei s'aprova per «“racionalitzar”, “reconduir” i “homogeneïtzar” el procés autonòmic» (Segura, 2013: 166). Segons Homs, trenca el pacte constitucional del 1978 (Homs, 2010: 51). Aquesta disposició normativa va ser impugnada al Tribunal Constitucional i declarada parcialment inconstitucional a la STC 76/1983.

GRÀFIC 1
Esquema del procés de reforma i aparició de l'EAC 2006

FONT: Elaboració pròpia a partir de Carrillo *et al.* (2006: 33).

2. MARC TEÒRIC I METODOLÒGIC

En el marc de la nostra recerca hem analitzat quantitativament i qualitativament els textos derivats del procés de reforma estatutària. Hem identificat les diferències de vocabulari entre els tres articulats consensuats i llurs motivacions.

El corpus inicial està format pels documents² següents:

TAULA 1
Textos del corpus d'anàlisi

Bases per a un nou estatut nacional de Catalunya (CiU)	Bloc 1
Constitució de l'estat lliure de Catalunya (ERC)	
Bases per a la reforma constitucional i estatutària (ICV-EUiA)	
Bases per a l'elaboració de l'Estatut de Catalunya (PSC-CpC)	
Text consensuat a la Ponència redactora del Parlament de Catalunya (08/07/2005)	Bloc 2
Text aprovat al Ple del Parlament de Catalunya (30/09/2005)	
Text aprovat a les Corts Generals (10/05/2006)	

D'una banda, hi ha les quatre bases estatutàries prèvies que els grups parlamentaris (GP) van elaborar. S'hi observen, tant en el vocabulari com en les matèries, les prioritats de cada GP per al nou EAC. Atès que són textos més polítics que normatius, la Comissió de treball els desestima. Els documents d'aquest bloc ja han estat caracteritzats lingüísticament a Morales (2008).

D'una altra banda, s'han estudiat les tres versions consensuades en seu parlamentària: una, a la Comissió de la Ponència redactora; l'altra, al Ple del Parlament, i la darrera, als plens del Congrés dels Diputats i del Senat. Ja hem avançat que aquest és el bloc més interessant. Atès que són les versions que preveu el Reglament del Parlament de Catalunya, la tesi s'ha limitat a aquests textos primordialment perquè presenten les mateixes condicions d'enunciació (emissor, context, canal, to, tenor...).

Per realitzar aquest estudi s'ha partit de l'anàlisi del discurs (AD), disciplina que «examina els patrons del llenguatge a través dels textos i té en compte la relació entre la llengua i els contextos socials i culturals en què s'empra» (Paltridge, 2012: 2). Com a analistes del discurs, la nostra funció és «descriure les pràctiques discursives dins d'una conjuntura determinada, a partir d'enunciats vàlids històricament» (Guilhaumou, 1986: 42), i analitzar l'ús dels signes en un context determinat, «l'ús del llenguatge, en contraposició a l'estudi del sistema lingüístic» (Charaudeau *et al.*, 2002: 455). L'AD analitza fenòmens molt localitzats per elaborar interpretacions sobre corpus «ideològicament sensibles» (Charaudeau *et al.*, 2002: 44) com el nostre

2. Aquests documents provenen de la pàgina web del Parlament i dels números del DOGC corresponents a les sessions indicades al diagrama de la pàgina anterior. Atesa l'extensió de l'article, no en podem indicar l'origen individualment.

i, al *Dictionnaire d'analyse du discours*, s'afirma que cal interpretar amb cura les matrius de dades:

Freqüències, distribucions, cofreqüències, cadències, probabilitats, aproximacions i altres dades estadístiques no representen cap ideologia sinó simples tematitzacions; no representen cap intencionalitat, sinó estratègies discursives; no representen la llengua, sinó el corpus, i, més enllà, el discurs, els usos, les situacions i els contextos comunicatius. (Charaudeau *et al.*, 2002: 344-345).

La majoria de recerques de corpus polítics han caracteritzat el vocabulari d'un període o d'un personatge i provenen, sobretot, dels àmbits francès, alemany, espanyol i anglès (Schiffrin *et al.*, 2001: 360).

Un text com l'EAC 2006 presenta trets propis del discurs polític i del discurs jurídic. Segons els Serveis d'Assessorament Lingüístic del Parlament, cal definir el discurs normatiu (gènere al qual pertany) així:

El llenguatge normatiu o llenguatge de les normes jurídiques és un subllenguatge d'especialitat dins el llenguatge jurídic, que inclou també altres subllenguatges, com el llenguatge judicial. Atès que les lleis presenten unes característiques pròpies, en part diferents de les dels altres tipus de normes, sovint es parla de llenguatge legislatiu per a fer referència al llenguatge específic de les lleis. (SAL, 2014: 19).

A Catalunya, «lingüistes i juristes van contribuir a la fixació d'un estil propi per al llenguatge juridicoadministratiu i per al llenguatge legislatiu» (Sanjaume, 2014: 13). Es pren com a model el discurs normatiu quebequès, tot adoptant —i adaptant— les directrius del manual de Michel Sparer i Wallace Schwab (1980) titulat *Rédaction des lois: Rendez-vous du droit et de la culture* per possibilitar que el llenguatge juridicoadministratiu català «en comptes d'arrossegar els mateixos defectes d'estil del castellà» (Marí, 1983: 159) pugui «avançar amb eficiència cap a uns mitjans expressius propis» (Marí, 1983: 159).

En aquest àmbit, cal destacar la feina del Grup d'Estudis de Tècnica Legislativa (GRETEL), grup d'estudiosos que analitzà el 1986 la forma de les lleis en llengua catalana a *La forma de les lleis: 10 estudis de tècnica legislativa* per formular les recomanacions lingüístiques que, l'any 1995, es recullen en el manual *La redacció de les lleis*, obra que continua sent un manual de referència bàsic.

Tot i que des de fa quasi quaranta anys nombroses institucions i universitats catalanes treballen per contribuir al mateix objectiu de GRETEL (vegeu Sanjaume, 2014: 10-11), les tres que han tingut un paper destacat han estat el TERM CAT, l'Escola d'Administració Pública de Catalunya i el Parlament de Catalunya.

Per analitzar els textos hem adoptat una aproximació quantitativa. És, per tant, una recerca basada en la lingüística de corpus, disciplina que «ha estat un dels avenços metodològics més importants en la Lingüística d'ençà la revolució chomskiana dels anys cinquanta» (Meyer, 2002: 141). Les aproximacions quantitatives a les dades

textuals, però, no són una «actitud nova» (Lafon, 1984: 1) nascuda amb l'era informàtica: entre els segles VII i XI, els masorettes, els estudiosos que estableixen el text hebreu de la Bíblia, n'analitzaven el vocabulari des d'un punt de vista matemàtic i hi afegien informacions estadístiques relatives a l'ús del lèxic.

L'aparició de la informàtica al segle XX, però, provoca un canvi de paradigma: els investigadors lingüístics poden anar més enllà de l'anàlisi superficial del text. Amb la popularització de la informàtica domèstica neix, precisament, la metodologia que hem adoptat: la lexicometria.

Cal definir-la com la «disciplina que permet descriure quantitativament els textos constitutius d'un corpus a partir de la seva segmentació en formes gràfiques. Consta d'un conjunt de mètodes que permeten fer reorganitzacions formals de la seqüència textual i anàlisis estadístiques de vocabulari» (Salem *et al.*, 1990: 26).

La lexicometria representa un estudi quantitatiu a partir del qual després cal, però, «articular els índexs quantitatius de funcionament discursiu, tot introduint-hi elements contrastius al corpus» (Guilhaumou, 2002: 14-16).

A principis de la dècada dels setanta, la universitat catalana mostra un gran interès per la lexicometria, tal com es fa palès a Cabré (1982). A l'article «Les recherches de lexicologie politique en Espagne» es pot trobar una síntesi dels estudis fets a Espanya durant la dècada dels setanta en lexicologia política des d'aproximacions lexicomètriques (també n'hi ha d'elaborades a partir d'altres metodologies). A finals d'aquella dècada, poc després del seu naixement a França, es conclouen els primers estudis lexicomètrics sobre els vocabularis dels debats parlamentaris de la CE 1932 (Cabré, 1977), dels programes i manifestos electorals de la dècada dels setanta (Anglada, 1984), dels pamflets partidistes publicats en clandestinitat a Espanya durant el període de 1965-1974 (Lleal, 1980), del discurs de la premsa durant la postguerra (Romeu, 1992) o del discurs del Partit Republicà Demòcrata Liberal espanyol entre 1931 i 1936 (Íñigo, 1995).

En un moment inicial, doncs, la lexicometria té una forta embranzida dins de l'àmbit català i es funda la UT de Lexicometria a la Universitat de Barcelona (1985), s'organitzen les Jornades sobre Lexicometria (1988) i, dos anys després, se celebren, a la Universitat Politècnica de Catalunya, les primeres —ara ja prou consolidades i encara vigents— Journées d'Analyse des Données Textuelles.

Lydia Romeu, una de les investigadores que va participar-hi, afirmava que «les dades quantitatives han contribuït, d'una banda, a enriquir i diversificar els interrogants plantejats inicialment i, de l'altra, ens han permès afrontar una etapa de la història del discurs feixista relativament llarga» (Romeu, 1992: 183).

Tot i aquests inicis, tret de l'anàlisi sobre la representació d'Espanya al diari *Le Monde* entre 1969 i 1985 de Lydia Fernández (1998), de la recerca sobre Pere Gimferer a càrrec d'Eloi Grasset (2011) i de la caracterització de l'EAC 2006 (Morales, 2015), no tenim constància de gaires estudis lexicomètrics significatius més desenvolupats a Catalunya en els darrers anys.

La majoria de recerques lexicomètriques que hem anomenat parteixen d'uns objectius similars, ja que s'han centrat a caracteritzar el llenguatge d'un personatge en

diferents moments o períodes històrics. El nostre corpus és un text redactat, consensuat, negociat i esmenat en diferents moments, és a dir, una «sèrie textual cronològica» (Salem, 1995: 313), que cal definir com «aquells corpus homogenis formats amb textos redactats en situacions enunciatives similars, idealment per un mateix locutor, individual o col·lectiu, i que presenten característiques lexicomètriques equiparables» (Salem, 1995: 313).

Hem decidit analitzar un text com l'EAC 2006 perquè és un text normatiu que marca un punt d'inflexió en la relació Catalunya-Espanya i no s'havia caracteritzat exhaustivament encara des de la lingüística.

3. METODOLOGIA I ANÀLISI

La Comissió redacta una primera proposta estatutària a partir d'un conjunt d'informes tècnics de l'Institut d'Estudis Autònomic (IEA). Aquella proposta es debat al Parlament, on s'esmena i s'amplia (aquest articulat té unes 4.400 formes més que el de la Ponència), i s'aprova el 30 de setembre de 2005.

Després, la proposta d'EAC s'admet a tràmit a les dues cambres de les Corts Generals. Durant la tramitació al Congrés dels Diputats es fan esmenes significatives respecte del text consensuat a la Ciutadella. De fet, molts experts consideren que durant aquesta fase es desvirtua la filosofia de l'EAC 2006, i s'hi eliminen unes 4.200 formes.

Aquella és la versió definitiva de l'Estatut, que se sotmet a referèndum i que continua vigent³ en el moment de redactar aquest article.

El corpus té les característiques lexicomètriques següents:

TAULA 2
Característiques lexicomètriques del corpus (Morales, 2015)

<i>Document</i>	<i>Ocurrències</i>	<i>Formes</i>	<i>Hàpax</i> ⁴
Text de la Ponència	39.816	3.452	1.557
Text del Parlament de Catalunya	44.254	3.674	1.642
Text de les Corts Generals	40.006	3.459	1.550

En aquesta recerca hem adoptat una aproximació textualista (Tiersma, 2006: 554) a l'hora d'interpretar els canvis observats entre les múltiples versions de l'EAC 2006: s'han intentat explicar les esmenes observades durant el procés de reforma estatutà-

3. Cal recordar, però, que la Sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional declara inconstitucionals algunes parts de l'articulat de l'EAC 2006.

4. Normalment es defineix *hàpax* com la forma de freqüència 1 en una de les parts o en el corpus (Salem *et al.*, 1990: 23), tot i que, tal com s'ha constatat a Morales (2015: 210-214), aquesta noció és força variable i canvia de significat en funció de l'escola adoptada.

ria a partir de la bibliografia jurídica, lingüística i política, les entrevistes realitzades i la bibliografia específica existent sobre l'Estatut. Cal situar el nostre corpus en allò que el jurista Àlex Bas (2009: 24) ha denominat l'*avantsala de l'Estatut*.

A més, com s'ha avançat, hem d'assenyalar que aquesta recerca és una exploració lexicomètrica. El punt de partida no és, doncs, una selecció del vocabulari basada en criteris subjectius, sinó que, a partir d'un estudi inicial basat en càlculs matemàtics, es detecten les unitats més significatives estadísticament parlant.

L'objectivitat d'aquesta aproximació comença, doncs, amb la selecció i l'anàlisi del corpus:

Per a la lexicometria, l'objectivitat comença quan les projeccions tendeixen a donar pas a formalitzacions. No es fixen abans de l'anàlisi paraules clau, ni matrius, ni esquemes, ni jerarquies. S'agafen totes les dades textuais (exhaustivitat dels resultats), de la mateixa manera (uniformitat del còmput) i a partir d'un criteri únic (invariabilitat d'una unitat de base anònima). Aquesta «neutralitat» no és un postulat innocent: implica que cada ocurrència és igualment significativa i que només es tenen en compte les valoracions quantitatives o formals que integren el fet textual (Demonet *et al.*, 1975: 20-21).

Després, s'ha executat una anàlisi factorial de correspondències i s'ha analitzat l'estructura, la riquesa i la distància lèxica del corpus, així com les altes freqüències, el vocabulari comú, els hàpaxs, els segments repetits i el vocabulari específic. Després, s'han triat (a partir d'un llinard estadístic, l'índex d'especificitat) les unitats d'anàlisi i se n'ha fet un estudi qualitatiu.

L'anàlisi d'especificitats ha estat la part central del nostre treball. Aquesta tècnica ha permès identificar les formes que caracteritzen en positiu i en negatiu el vocabulari de cada text: és a dir, les formes emprades per sobre i per sota de la mitjana estadística esperada a cada part del corpus. S'hi han caracteritzat les formes amb un índex d'especificitat superior/inferior a $E + 02 / E - 02$ i una freqüència absoluta superior a 3.

Així s'han pogut identificar i interpretar les esmenes produïdes durant el procés de redacció a través de l'estudi del vocabulari específic. S'han seleccionat alguns casos que permeten explicar i exemplificar les esmenes observades entre les tres versions de l'EAC 2006 consensuades en seu parlamentària i, posteriorment, s'han classificat en les tipologies que presentem a l'apartat següent.

4. RESULTATS: TIPUS D'ESMENES IDENTIFICADES

L'anàlisi de la recerca de doctorat ha consistit a estudiar exhaustivament les 99 formes⁵ específiques més significatives que superaven els llinars establerts.

5. En alguns casos no és nítid si corresponen a un grup només o a més d'un. Per això, només hem triat formes que hem pogut explicar basant-nos en la bibliografia, la documentació i les entrevistes realitzades. Per conèixer els detalls de la metodologia emprada, vegeu Morales (2015: 177-238).

L'estudi detallat de les formes (i llurs contextos) ens ha permès identificar quatre grans categories d'esmenes produïdes durant la reforma de l'EAC 2006, les quals són degudes als factors que enumerem tot seguit:

1) Adequació als criteris lingüístics i estilístics dels Serveis d'Assessorament Lingüístic (SAL) del Parlament.

Aquests canvis són els relatius a l'adequació de l'EAC 2006 als criteris lingüístics i estilístics⁶ dels SAL del Parlament. Són modificacions importants des d'un punt de vista lingüístic, però que tenen poca rellevància en el procés de reforma de l'EAC 2006. Són, des del punt de vista de l'AD, les més superficials.

Juntament amb els Serveis Jurídics (SJ), els SAL assessoren els diputats per adaptar el redactat de les lleis a les convencions discursives pròpies de la tradició normativa catalana. Alguns dels casos caracteritzats han estat *assumptes, cambra, entitats, comprèn, riscos, incloses, terme, realitzin i desenvolupin*.

La majoria d'esmenes es produeix durant la primera fase de la tramitació (entre juliol de 2005 i setembre de 2005), quan el text de la Ponència se sotmet a la rigorosa anàlisi i correcció, tant lingüística com conceptual, dels SJ i dels SAL del Parlament.

En aquesta categoria hem trobat els tres subtipus que definim a continuació. En primer lloc, tindriem casos com *cambra* o *entitats locals*, que se substitueixen a les versions posteriors, respectivament, per *Parlament* i *ens locals* per garantir el principi de precisió del llenguatge normatiu. Així doncs, quan els SAL revisen la versió de la Ponència, s'eliminen coreferents (com *assumptes* i *entitats locals*), que se substitueixen per unitats més precises (*afers* o *ens locals*).

En segon lloc, s'identifiquen canvis que es produeixen per adequar el text als criteris de redacció i estilístics dels SAL (i explicitats al llibre d'estil ja esmentat). Els exemples més representatius serien l'ús sistemàtic de *per mitjà de* i de *riscs* als contextos en què abans s'empraven, respectivament, les formes *mitjançant* i *riscos*.

En tercer lloc, les esmenes són correccions del text original que es produeixen perquè l'articulat inicial presenta usos inadequats o incorrectes en català. En aquesta categoria, cal subratllar el canvi de verbs del subjuntiu a l'indicatiu (com algunes ocurrences d'*estableixin*, *desenvolupin* o *tinguin*) o la transformació de moltes formes verbals de futur simple a present (de formes com *participarà* o *promourà*).

2) Adequació a la tècnica normativa.

Són fruit de l'adequació del text als criteris tècnics dels SJ del Parlament, quan els lletrats assessoren els diputats durant el procés per adaptar el text estatutari a la tècnica normativa; és a dir, garanteixen que el text s'adequa al marc jurídic vigent i a les convencions discursives pròpies del dret i la ciència política i a la pràctica habitual en tècnica legislativa. Aquestes esmenes són, des del punt de vista d'aquesta recerca, extremadament importants i són formes que permeten que l'articulat s'hi adapti.

Algunes de les formes analitzades han estat *televisiva, lletra, títol, establerts, estableixin* i *tot*. En l'anàlisi s'han identificat canvis com el del sintagma *servei (públic) de*

6. Recollits al *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya* (SAL, 2014).

radiodifusió televisiva i sonora, que es reemplaça per la forma que normalment s'empra en les lleis (*servei de comunicació audiovisual*).

En aquest grup també cal recordar les formes *règim*, *estatut* o *manera* i, sobretot, el cas més paradigmàtic d'aquest subgrup: *article(s)*. Altres exemples serien les formes *lletra* o *títol* a contextos com *establerta per la lletra b* o *reconeixen els capítols I, II i III d'aquest títol*.

L'ús d'aquest tipus de clàusules s'incrementa, sobretot, durant la fase de tramitació al Parlament, i s'empren a clàusules que fan remissions internes, a altres parts de la norma, com si fossin elements anafòrics per donar-hi cohesió.

A més, cal assenyalar altres segments que designen l'àmbit i l'abast competencial del precepte en què apareixen, com en el cas de *de les assegurances i de les mutualitats*. En aquests casos, delimiten i concreten les atribucions estatutàries quant a aquella matèria.

Per últim, en aquest grup, hem documentat alguns canvis, com els observats a partir de formes com *tot* (a la clàusula *en tot cas*), *acord* (a la locució *d'acord amb*), *termes* (a la clàusula *en els termes establerts*) o *estableix* (a la clàusula *respectant el que estableix l'Estat*). Tot i que aquests canvis es documenten durant tot el procés, hem observat com aquestes clàusules s'incrementen a mesura que avança la tramitació parlamentària.

Entenem que es poden interpretar com a adequacions a la tècnica normativa (n'és habitual l'ús per cohesionar la norma amb la doctrina jurídica preexistent) o com a estratègies lingüístiques amb una finalitat política (en el cas de l'EAC 2006, limitar l'autogovern). Atès que és un aspecte clau, considerem que cal analitzar-lo detalladament en recerques posteriors (tant en català com comparant-lo amb casos d'altres llengües).

3) Adequació a la negociació política.

El tercer tipus d'esmena observat són les que són degudes a la negociació política de l'EAC 2006. Aquests canvis són els que, per a la nostra recerca i des del punt de vista del dret, l'AD i les ciències polítiques, són més importants.

Són, precisament, els àmbits competencials en què la Generalitat i l'Estat no es posen d'acord i que, en la majoria de casos, acaben desapareixent del text estatutari. Estan documentats, sobretot, durant la darrera fase: és a dir, la tramitació al Parlament i a les Corts Generals.

Les formes que s'han caracteritzat en aquest apartat han estat, entre altres, *suportats*, *ultrapassi*, *mediació*, *financeres*, *tributària*, *tributs*, *territorialitzables*, *collabora*, *europèu*, *exclusiva*, *orgànica*, *normativa*, *singular* i *nacionals*.

Són els casos en què hem pogut identificar competències o facultats que les versions inicials preveïen i que desapareixen del text final. Puntualment també hi ha formes que detallen àmbits competencials no previstos inicialment (com tot el lèxic relacionat amb els tributs que es transfereixen a la Generalitat), però ha estat més habitual observar com, a mesura que evolucionava el text estatutari, les competències s'anaven laminant.

Alguns dels casos més representatius han estat els de les formes *arbitratge*, *tributària*, *cedits* o *territorialitzables*. Durant el procés es canvia el lèxic per limitar-ne l'abast competencial (*arbitratge*), es regulen algunes matèries i competències que no consta-

ven a les fases inicials de l'EAC (*tributària*) o s'introdueixen noves paraules per limitar-ne l'abast competencial (*cedits, ultrapassis* o *territorialitzables*).

Des del nostre punt de vista, aquest tercer tipus és el més interessant, ja que acostuma a guiar-nos a les matèries més conflictives de la negociació de l'EAC 2006, com el reconeixement nacional de Catalunya, el blindatge competencial, la justícia i el finançament.

4) Adequació als criteris lingüístics de les Corts Generals.

El quart i darrer tipus observat agrupa els casos que són deguts a l'adequació del text als criteris lingüístics i estilístics dels serveis lingüístics de les Corts Generals, i és la tipologia menys habitual. S'identifica només a la darrera fase, durant la tramitació al Congrés i al Senat.

Com ja s'ha assenyalat, atesa la importància de l'EAC 2006 i el seu caràcter estatal (forma part del bloc de la constitucionalitat de l'ordenament jurídic espanyol), el tràmit parlamentari de la reforma estatutària és més complex que el de qualsevol llei ordinària: s'estableix una comissió de treball, una ponència redactora proposa un text en català, que es debat, s'esmena i s'aprova al Parlament el 30 de setembre de 2005. La fase següent és a les Corts Generals, motiu pel qual els SAL del Parlament el tradueixen al castellà⁷ (versió amb què es treballa a Madrid la proposta de reforma de l'EAC 2006). Per tant, la versió final s'aprova en castellà, però cal retraduir-la perquè l'EAC 1979 establia el català com la llengua oficial de Catalunya i calia publicar-la alhora al DOGC i al BOE.

Durant la nostra recerca hem pogut entrevistar els tècnics dels SAL del Parlament de Catalunya encarregats de traduir la versió del 30 de setembre al castellà i de retraduir-ne la versió final del 10 de maig al català: Joan Fibla, Margarida Sanjaume i Enric Tudó.

En el moment de traduir el text de la llei orgànica de l'Estatut del castellà al català, es van trobar algunes tries lèxiques i estilístiques diferents i fins i tot contradictòries, que els SAL van haver de passar per alt perquè la versió final catalana de l'EAC 2006 fos tan literal com fos possible de la versió aprovada per les Corts.

Alguns dels casos identificats han estat *excepte, salvant, adequat* i *previstes*.

Segons la literatura en redacció normativa en català (SAL, 2014: 189), *adequat* és un mot poc precís, motiu pel qual una norma redactada en català no l'hauria inclòs en els contextos en què s'ha documentat.

Quant a *excepte* i *salvant*, no s'utilitzarien pels principis de correcció normativa i estilística del llibre d'estil del Parlament. Com ja s'ha exposat, els SAL del Parlament desaconsellen l'ús d'*excepte* (SAL, 2014: 103), atès que es prefereixen formes com *lle-*

7. Els articles 3.1 i 3.2 del títol preliminar de la CE estableixen el castellà com a llengua oficial de l'Estat i reconeixen la resta de llengües espanyoles oficials en les respectives comunitats autònomes d'acord amb els seus Estatuts, entre les quals el català. Així doncs, l'EAC 2006, com a norma orgànica, es debat en la llengua oficial de l'Estat, situació que contradiu l'esperit que la mateixa CE recull a l'article 3.3: la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

vat de/que. Conseqüentment, el text final va en contra d'alguns dels principis del llenguatge normatiu: l'adequació al principi de genuïnitat.

Interpretem que aquestes ingerències⁸ indirectes dels lletrats de les Corts Generals —i, per extensió, de les institucions de l'Estat— en la feina dels SAL del Parlament podrien denotar, doncs, la voluntat explícita d'emprar opcions lingüístiques al més properes possibles a l'original per garantir-ne la seguretat jurídica o la confiança en la professionalitat d'aquests lingüistes (a la versió final se suprimeixen diverses ocurrences d'una locució tan innòcua com *llevat que per excepte*), com una mena de submissió de les cambres legislatives autonòmiques i llurs treballadors (l'Estat hi interceideix i determina quin ha de ser el text final en català, tot i que els tècnics del Parlament són els experts quant a redacció normativa en català).

Entenem que aquestes tries lingüístiques no són degudes a motius filològics ni de tècnica legislativa, ans a la voluntat de l'Estat que el text català tingués una estructura lèxica i sintàctica al més propera possible a la versió de l'EAC 2006 aprovada a les Corts Generals en castellà, probablement per garantir-ne la seguretat jurídica. Tanmateix, com acabem de dir, també es pot interpretar com si fos una ingerència indirecta.

En conseqüència, els SAL i els Serveis Jurídics fan públic al juny del 2006 l'*Informe tecnicolingüístic sobre el text de l'Estatut d'autonomia de Catalunya*, les observacions del qual «ja havien estat formulades i reiterades per aquests serveis tècnics tot al llarg de la tramitació» (SJSLPC, 2006: 2).

5. CONCLUSIONS

L'estudi dut a terme a Morales (2015), presentat en aquest article d'una manera resumida, ha estat una de les poques caracteritzacions dutes a terme des de la lingüística de l'Estatut d'autonomia de Catalunya actual (vigent des de 2006). A la tesi hem identificat l'evolució del vocabulari específic de cada versió durant la reforma estatutària.

Hem analitzat, principalment, els canvis significatius entre les diferents versions del bloc 2 del corpus, és a dir, les variacions existents entre les tres versions consensuades en seu parlamentària, atesa l'homogeneïtat de llurs característiques lingüístiques i pragmàtiques.

Aquesta anàlisi fa palesa la importància d'establir un llindar per a les formes més significatives a partir de llur índex d'especificitat. El criteri aplicat (freqüència absoluta superior a 3 i índex +/-E03) ha estat molt efectiu.

Les anàlisis que han aportat resultats més interessants han estat les de la riquesa lèxica, la distància lèxica i, sobretot, la d'especificitats. Les esmenes detectades durant tot el procés de redacció estatutària són degudes, principalment, als factors següents:

---

8. Margarida Sanjaume afirma durant la jornada «La terminologia instrumentalitzada. Quan els termes no són neutres ni innocents» que els lingüistes normalment no reben pressions directes dels polítics, ja que la negociació de la terminologia moltes vegades s'estableix durant la fase d'avantprojecte, en què només participen els promotors de la iniciativa i el Govern o els grups parlamentaris.

- 1) l'adequació de l'EAC 2006 als criteris lingüístics i estilístics dels SAL;
- 2) l'adequació de l'EAC 2006 a la tècnica normativa;
- 3) l'adequació de l'EAC 2006 a la negociació política;
- 4) l'adequació de l'EAC 2006 als criteris lingüístics de les Corts Generals.

Aquesta primera exploració ens ha permès de detectar-les i classificar-les. Com ja s'ha assenyalat, les més interessants des de l'òptica de l'AD són les dels tipus 2 i 3 (són degudes a la intervenció dels diputats o dels juristes per adaptar el text final de l'EAC 2006 a la tècnica normativa o als resultats de la negociació política) i, en menor grau, dels tipus 4 i 1, atès que generalment tan sols suposen canvis mínims lèxics i gramaticals que serveixen per millorar el text estatutari estilísticament i gramaticalment. Les del tipus 4 s'han de caracteritzar millor, ja que en alguns casos les tries lingüístiques de la versió final poden tenir una explicació de tipus polític.

En recerques posteriors, caldrà, per tant, limitar l'àmbit d'estudi a les tipologies considerades més interessants per poder entendre'n millor el comportament i establir-ne una classificació final més delimitada.

6. AGRAÏMENTS

Vull agrair l'aportació de totes les persones que, interessadament o desinteressadament, m'han ajudat a fer que la tesi i aquest article arribessin a bon port, però molt especialment de la senyora Margarida Sanjaume, la doctora M. Teresa Cabré, la doctora Carmen Pineira-Tresmontant i la doctora Anna Joan.

BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

- ANGLADA, Emilia (1984). *Lenguaje y elecciones: Estudio lexicométrico de programas y manifiestos electorales*. Tesi doctoral no publicada. Universitat de Barcelona.
- BAS, Àlex (2009). *L'avantsala de l'Estatut: L'autogovern de Catalunya a la llum de la seguretat pública (1978-2006)*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms.
- BOLASCO, Sergio (1999). *Analisi multidimensionale dei dati: Metodi, strategie e criteri d'interpretazione*. Roma: Carocci.
- CABRÉ CASTELLVÍ, M. Teresa (1977). *Lenguajes especiales: estudio léxico-semántico de los debates parlamentarios*. Tesi doctoral no publicada. Universitat de Barcelona.
- (1982). «Les recherches de lexicologie politique en Espagne». A: BONNAUD-LAMOTTE, Danielle; INSTITUT DE LA LANGUE FRANÇAISE; ENS SAINT-CLOUD (ed.). *Actes du II Colloque de Lexicologie Politique*. París: Kincksieck, p. 771-776.
- CARRILLO, Marc; LÓPEZ BOFILL, Hèctor; TORRES, Aïda (ed.) (2006). *L'Estatut d'autonomia de Catalunya de 2006: Textos jurídics*. Barcelona: Institut d'Estudis Autònoms.
- CHARAUDEAU, Patrick; MAINGUENEAU, Dominique; ADAM, Jean-Michel (ed.) (2002). *Dictionnaire d'analyse du discours*. París: Éditions du Seuil.
- DEMONET, Michel [et al.] (1975). *Des tracts en mai 68: Mesures de vocabulaire et de contenu*. París: Armand Colin; Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques.

- FERNÁNDEZ, Lydia (1998). *L'Espagne à la une du monde: 1969-1985: Le discours médiatique et ses filtres interculturels*. Paris: L'Harmattan.
- GRASSET, Eloi (2011). *Modernitat i canvi de llengua: El pas del castellà al català a l'obra de Pere Gimferrer (aspectes crítics, teòrics i lexicomètrics)*. Tesi doctoral no publicada. Universitat de Girona.
- GRUP D'ESTUDIS DE TÈCNICA LEGISLATIVA (GRETEL) (1986). *La forma de les lleis: 10 estudis de tècnica legislativa*. Barcelona: Bosch.
- (1995). *La redacció de les lleis*. Barcelona: Escola d'Administració Pública de Catalunya.
- GUILHAUMOU, Jacques (1986). «L'historien du discours et la lexicométrie». *Histoire et Mesure* [París], vol. I, núm. 3/4, p. 27-46.
- (2002). «Le corpus en analyse de discours: perspective historique». *Corpus* [Niça], vol. 1, p. 21-50.
- HOMS, Francesc (2008). *Catalunya a judici*. Badalona: Ara Llibres.
- (2010). *Dret a decidir: Estació concert*. Barcelona: Base.
- ÍÑIGO, Luis (1995). «El Partido Republicano Liberal Demócrata, 1931-1936. Aspectos ideológicos y programáticos». *Espacio, Tiempo y Forma* [Madrid], vol. 8, p. 141-177.
- LAFON, Pierre (1984). *Dépouillements et statistique en lexicométrie*. Ginebra: Slatkine.
- LLEAL, Coloma (1980). *Análisis del vocabulario político a través de una década de panfletos*. Tesi doctoral no publicada. Universitat de Barcelona.
- MARÍ, Isidor (1983). «El llenguatge dels textos legals. Comentari de dos llibres». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], vol.1, p. 149-159.
- MARTINEZ, William (2003). *Contribution à une méthodologie de l'analyse des cooccurrences lexicales multiples dans les corpus textuels*. Tesi doctoral no publicada. Universitat de París III (Sorbona Nova).
- MEYER, Charles F. (2002). *English corpus linguistics: An introduction*. Nova York: Cambridge University Press.
- MORALES, Albert (2008). *Estudi lexicomètric del vocabulari del procés d'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (2006): Primera aproximació*. Projecte de tesi doctoral no publicat. Universitat Pompeu Fabra.
- (2010). «Mark my words: What lexicometric analysis reveals about the drafts of the new Catalan Statute of autonomy». *Catalan Review*, vol. xxiv, p. 347-371.
- (2015). *Estudi lexicomètric del vocabulari del procés d'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (2006)*. Tesi doctoral no publicada. Universitat Pompeu Fabra.
- PALTRIDGE, Brian (2012). *Discourse analysis: An introduction*. Londres: Bloomsbury Academic.
- PONS, Eva; PLA, Anna M. (2007). «La llengua en el procés de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya». *Revista de Llengua i Dret* [Barcelona], vol. 47, p. 183-226.
- ROMEU, Lydia (1992). «Aproximación lexicométrica al discurso de prensa de posguerra». A: BÉCUE-BERTAUT, Monica; LEBART, Ludovic; RAJADELL, Núria (ed.). *Jornades Internacionals d'Anàlisi de les Dades Textuals: JADT 1990*. Barcelona: Servei de Publicacions de la UPC, p. 162-183.
- SALEM, André (1995). «La lexicométrie chronologique: L'exemple du Père Duchesne d'Hébert». A: *Langages de la révolution (1770-1815): Actes du 4ème Colloque International de Lexicologie Politique*. Paris: Klincksieck, p. 313-327.
- SALEM, André; CABRÉ, M. Teresa; ROMEU, Lydia (1990). *Vocabulari de la lexicometria: Català, castellà, francès*. Barcelona: Centre de Lexicometria. Divisió de Ciències Humanes i Socials.

- SANJAUME, Margarida (2014). «Presentació». A: SERVEIS D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC. *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya*. Barcelona: Parlament de Catalunya, p. 13-18.
- SCHIFFRIN, Deborah; TANNEN, Deborah; HAMILTON, Heidi Ehernberger (2001). *The handbook of discourse analysis*. Oxford: Blackwell.
- SEGURA, Antoni (2013). *Crònica del catalanisme: De l'autonomia a la independència*. Barcelona: Angle.
- SERVEIS D'ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC (SAL) (2014). *Llibre d'estil de les lleis i altres textos del Parlament de Catalunya*. Barcelona: Parlament de Catalunya.
- SERVEIS JURÍDICS I SERVEIS LINGÜÍSTICS DEL PARLAMENT DE CATALUNYA (SJSLPC) (2006). *Informe tecnicolingüístic sobre el text de l'Estatut d'autonomia de Catalunya*. Barcelona: Parlament de Catalunya.
- SPARER, Michel; SCHWAB, Wallace (1980). *Rédaction des lois: Rendez-vous du droit et de la culture*. Quebec: Editeur Officiel du Québec.
- TIERSMA, Peter (2006). «Language of legal texts». A: BROWN, Keith (ed.). *Encyclopedia of language and linguistics*. Oxford: Elsevier, p. 549-556.